कक्ष अधिकारी पदावरील पदोन्नतीकरीताच्या विभागीय परीक्षेचा अभ्यासक्रम सुधारित करण्याबाबत. . . . .

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्र. विपनि - २७२२/प्र.क्र.८/का.१७
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : ०५ एप्रिल, २०२२

वाचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग अधिसूचना क्र.इएक्सएम-१२७६/सतरा, दिनांक ६ जून, १९७७.
(२) सामान्य प्रशासन विभाग अधिसूचना क्र.परीक्षा २०१३/प्र.क्र.०५/१७, दिनांक ३१ जानेवारी, २०१५

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र शासनाच्या दुय्यम मंत्रालयीन सेवा (कक्ष अधिकारी) विभागीय परीक्षा नियम,१९७७ अन्वये मंत्रालयीन संवर्गातील सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांना कक्ष अधिकारी पदावर पदोन्नतीकरीता पात्र ठरण्याकरीता विभागीय परीक्षा घेण्यात येते. सन १९७७ च्या परीक्षा नियमामधील परिशिष्ट “अ” द्वारे परीक्षेचा अभ्यासक्रम निश्चित करण्यात आला आहे. त्यानंतर, दिनांक ३१ जानेवारी, २०१५ च्या आदेशाद्वारे परीक्षा नियमात काही सुधारणा करत असताना, त्यासोबतच मूळ नियमातील परिशिष्ट “अ” ऐवजी सुधारित परिशिष्ट दाखल करून अभ्यासक्रम देखील सुधारीत करण्यात आला.

त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगातील सहायक कक्ष अधिकारी आणि विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) यांच्यासाठी स्वतंत्र परीक्षा नियम करण्याऐवजी त्यांना मंत्रालयातील सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांसाठी आयोजित करण्यात येणाऱ्या परीक्षेस बसण्याची परवानगी देण्याबाबत त्यांनी केलेली विनंती मान्य करण्यात आली आहे.

सन २०१५ मध्ये अभ्यासक्रम सुधारीत करत असताना, मंत्रालयातील सहायक कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगातील सहायक कक्ष अधिकारी आणि विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) या सर्वांच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या पार पाडताना जे नियम व कायदे हाताळले जातात असे काही विषय एकत्रित करून ते सर्वांना सामाईकरित्या लागू करण्यात आले.

तथापि, मंत्रालयातील सहायक कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगातील सहायक कक्ष अधिकारी आणि विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) यांच्या काही कर्तव्ये व जबाबदाऱ्यांमध्ये समानता असून काही कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या भिन्न आहेत. त्यामुळे या सामाईक अभ्यासक्रमातील काही विषय महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाचे सहायक कक्ष अधिकारी, काही विषय विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) व काही विषय मंत्रालयातील सहायक कक्ष अधिकारी यांच्या कामकाजाच्या अनुषंगाने त्यांना उपयुक्त ठरत नव्हते. यास्तव त्यांच्यासाठी काही विषय सामाईक ठेवणे व काही विषय स्वतंत्र ठेवणे अशी अभ्यासक्रमात सुधारणा करणे गरजेचे होते.

त्याचप्रमाणे काळाच्या ओघात शासकीय कामकाजात काही नवीन कायदे, नियम यांचा समावेश झालेला असल्याने अभ्यासक्रमातील कालबाह्य विषय वगळून कामकाजाच्या दृष्टीने उपयुक्त विषय नव्याने समाविष्ट करुन संपूर्ण अभ्यासक्रमाची रचना सुटसुटीत करणे आवश्यक होते.

यास्तव, शासन निर्णय दि.३१/०१/२०१५ अन्वये लागू केलेला अभ्यासक्रम सुधारित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

संदर्भ क्र. २ येथील दि. ३१/०१/२०१५ च्या अधिसूचनेतील परिशिष्ट "अ" अन्वये दुय्यम मंत्रालयीन सेवा (कक्ष अधिकारी) विभागीय परीक्षा नियम, १९७७ च्या अभ्यासक्रमात केलेल्या सुधारणा, उपरोक्त नमूद पार्श्वभूमी विचारात घेऊन, या शासन निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट "अ"नुसार पुन्हा सुधारीत करण्यात येत आहे.

२. सदर परीक्षेतील एकूण पेपर, पेपर निहाय गुण व पेपरमध्ये विचारल्या जाणाऱ्या प्रश्नांचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे राहील.

पेपर क्रमांक	**भाग क्र**	**गुण**	**प्रश्नाचे स्वरूप**	**अभिप्राय**
पेपर क्रमांक १ (एकूण १०० गुण)	भाग - १	५०	वस्तुनिष्ठ प्रश्न १५ गुण वर्णनात्मक प्रश्न ३५ गुण	वस्तुनिष्ठ प्रकारात रिकाम्या जागा भरा, जोड्या जुळवा, एका वाक्यात उत्तरे लिहा, फरक स्पष्ट करा, चूक की बरोबर इ.बाबींचा समावेश होईल. वर्णनात्मक प्रकारात कार्यपध्दती विशद करा, नियमातील तरतूद स्पष्ट करा, टिप्पण्या लिहा, लघुत्तरी किंवा दिर्घोत्तरी प्रश्नांचा समावेश होईल.
	भाग - २	५०	वस्तुनिष्ठ प्रश्न १५ गुण वर्णनात्मक प्रश्न ३५ गुण	
पेपर क्रमांक २ (एकूण १०० गुण)	भाग - १	७०	वस्तुनिष्ठ प्रश्न २० गुण वर्णनात्मक प्रश्न ५० गुण	
	भाग - २	३०	वस्तुनिष्ठ प्रश्न १० गुण वर्णनात्मक प्रश्न २० गुण	
पेपर क्रमांक ३ (एकूण १०० गुण)	भाग - १	६०	वस्तुनिष्ठ प्रश्न २० गुण वर्णनात्मक प्रश्न ४० गुण	
	भाग - २	४०	वस्तुनिष्ठ प्रश्न १० गुण वर्णनात्मक प्रश्न ३० गुण	
पेपर क्रमांक ४	-	१००	वस्तुनिष्ठ प्रश्न ३० गुण वर्णनात्मक प्रश्न ७० गुण	

३. सदर अभ्यासक्रम हा कक्ष अधिकारी विभागीय परीक्षा-२०२२ व त्यापुढील परीक्षांकरीता लागू राहील. प्रशिक्षण वर्गांचे आयोजन नवीन अभ्यासक्रम रचनेनुसार करण्यात येईल.

४. सदर शासन निर्णयापूर्वीच्या अभ्यासक्रमानुसार आयोजित कक्ष अधिकारी विभागीय परीक्षेतील काही विषयांमध्ये उत्तीर्ण झालेल्या व काही विषयांमध्ये अनुत्तीर्ण असलेल्या आणि परीक्षेसाठीच्या विहीत संधी पूर्ण झाल्या आहेत अथवा विहीत संधी अद्याप पूर्ण झाल्या नाहीत अशा सर्व सहायक कक्ष अधिकारी

यांना जुन्या अभ्यासक्रमानुसार परीक्षा देणे सुकर होण्याकरीता परीक्षेतील फक्त अनुत्तीर्ण विषयांसाठी पूर्वीच्या अभ्यासक्रमानुसारच एक विशेष बाब म्हणून दोन परीक्षांचे आयोजन करण्यात येईल. मात्र त्यानंतरही अनुत्तीर्ण राहणाऱ्या सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांना नवीन अभ्यासक्रमानुसारच परीक्षा द्यावी लागेल ही बाब सर्व प्रशासकीय विभागांनी सर्व संबंधित सहायक कक्ष अधिकारी यांच्या निदर्शनास आणावी.

५. जे सहायक कक्ष अधिकारी जुन्या अभ्यासक्रमानुसार झालेल्या कक्ष अधिकारी विभागीय परीक्षेसाठी सर्व पेपरला अनुपस्थित राहीले आहेत अथवा परीक्षेतील सर्व विषयांमध्ये अनुत्तीर्ण झाले आहेत, अशा सर्व सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांना, सदर शासन निर्णयाद्वारे निश्चित केलेल्या नवीन अभ्यासक्रमानुसार विभागीय परीक्षा देता येईल.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२२०४०५१७३९०६१००७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Sangita Anant Tanksale

Digitally signed by Sangita Anant Tanksale
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=General Administration Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=a9c282c2610bd9cdd5979909e26290aff1e88aa7781d0760d4308f9802297609, cn=Sangita Anant Tanksale
Date: 2022.04.06 11:43:34 +05'30'

(संगीता अ. टांकसाळे)

कक्ष अधिकारी, सामान्य प्रशासन विभाग

प्रत :

१. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग,
२. प्रधान सचिव , विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. सचिव,महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
४. सामान्य प्रशासन विभाग/कार्या.३९ (महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्धीकरीता)
५. निवडनस्ती, कार्या. १७.

शासन निर्णय क्र. विपनि - २७२२/प्र.क्र.८/का.१७, दि. ०५.०४.२०२२ सोबतचे परिशिष्ट

परिशिष्ट "अ"

१) मंत्रालय व महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग कार्यालयातील सहायक कक्ष अधिकारी तसेच विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) यांच्याकरीता सामाईक विषयांचा अभ्यासक्रम

पेपर क्र.		विषय	एकूण गुण	वेळ
१.		**संविधान, इतर सेवाविषयक नियम तसेच विधानमंडळ कामकाज/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाचे कामकाज/विधिविषयक कामकाज**	१००	३ तास
		भाग १ - संविधान व इतर सेवाविषयक नियम (पुस्तक, अधिसूचना व शासन निर्णयांच्या प्रती सह)	५०	१.३० तास
	१	भारताचे संविधान		
	२	आरक्षण बिंदूनामावली		
	३	सेवाप्रवेश नियम, पदोन्नती, ज्येष्ठता, मानीव दिनांक		
२		**म.ना.से., कार्यनियमावली व अनुदेश**	१००	३ तास
		भाग १ - म.ना.से.(वेतन) व इतर (पुस्तके व शासन निर्णयाच्या प्रतींसह)	७०	
	१	म.ना.से. (वेतन) नियम, १९७९		
	२	म.ना.से. (सेवेच्या सर्वधारण शर्ती) नियम, १९८१		
	३	म.ना.से. (पदग्रहण अवधी, स्वीयेतर सेवा आणि निलंबन, बडतर्फी व सेवेतून काढणे या काळातील प्रदाने) नियम,१९८१		
	४	म.ना.से. (निवृत्तीवेतन) नियम,१९८२		
	५	म.ना.से. (निवृत्तीवेतनाचे अंशराशीकरण) नियम,१९८४		
	६	राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना (NPS)		
		भाग २ - म.ना.से.(शिस्त व अपिल), महाराष्ट्र शासन कार्यनियमावली व कार्यनियमावली अन्वये दिलेले अनुदेश (पुस्तकांसह)	३०	
	१	म.ना.से.(शिस्त व अपिल) नियम, १९७९, विभागीय चौकशी नियम पुस्तिका, १९९१		
	२	म.ना.से. (वर्तणूक) नियम,१९७९		
	३	कार्यनियमावली (पहिली अनुसूची वगळून)		
	४	कार्यनियमावली अन्वये दिलेले अनुदेश.		
३		**विविध अधिनियम तसेच टिप्पणी व मसुदा लेखन.**	१००	**३ तास**
		भाग १ - माहिती अधिकार व इतर अधिनियम (अधिनियमांच्या प्रतीसह)	६०	
	१	माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ (सुधारणांसह)		

	२	शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन करण्यासाठी आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५		
	३	महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम,२००५		
	४	महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम,२०१५		
	५	आपत्ती व्यवस्थापन कायदा व धोरण.		
	भाग २ - टिप्पणी व मसुदा लेखन व इतर (पुस्तके आणि टिप्पण्यांशिवाय)		४०	
	१	टिप्पणी व मसुदा लेखन	**३०**	
	२	विधेयके व नियम यांचे मसुदालेखन	**१०**	
	३	अशासकीय विधेयकांबाबतची कार्यपध्दती		
	४	अधिनियम व नियम यामध्ये सुधारणा करण्याची कार्यपध्दती		

२) मंत्रालय व महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग कार्यालयातील सहायक कक्ष अधिकारी तसेच विधि व न्या विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) यांच्याकरीता स्वतंत्र विषयांसाठी अभ्यासक्रम

पेपर क्र.		विषय	एकूण गुण	वेळ
१.	**संविधान, इतर सेवाविषयक नियम तसेच विधानमंडळ कामकाज/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाचे कामकाज/विधिविषयक कामकाज**		**१००**	३ तास
	केवळ मंत्रालयीन संवर्गातील सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांकरीता			
	भाग २- विधानसभा/विधानपरिषद नियम व योजना		**५०**	१.३० तास
	१	महाराष्ट्र विधानसभा/ विधानपरिषद नियम **(पुस्तकांसह)**	**३०**	
	२	विद्यमान महत्वाच्या शासकीय योजना (१० ते १५) **(पुस्तके, शासन निर्णय आणि टिप्पण्यांशिवाय)**	**२०**	
	किंवा			
	केवळ महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांसाठी			
	भाग २ - महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगातील कामकाज		**५०**	१.३० तास
	१	म.लो.आ. (विचारविनिमयापासून सूट) विनियम, १९६५ (सुधारणांसह)**(पुस्तकांसह)**		
	२	म.लो.आ.(सदस्य आणि कर्मचारी)(सेवेच्या शर्ती) विनियम, १९७१ (सुधारणांसह) **(पुस्तकांसह)**		
	३	महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाचा वार्षिक अहवाल **(पुस्तकांशिवाय)**		
	४	महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाबरोबर पत्रव्यवहार करताना अनुसरावयाची कार्यपध्दती **(पुस्तकांशिवाय)**		

	५	भारताचे संविधान मधील भाग चौदा, प्रकरण दोन- लोकसेवा आयोग अनुच्छेद क्र.३१५ ते ३२३ **(पुस्तकांसह)**		
	६	आयोगाकडून प्रसिध्द करण्यात येणाऱ्या जाहिरातीचे प्रारुप. **(पुस्तकांशिवाय)**		
	७	आयोगाची कार्यनियमावली. **(पुस्तकांशिवाय)**		
	किंवा			
	केवळ विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) यांच्याकरीता			
	भाग २ - विधिविषयक कामकाज		**५०**	१.३० तास
	१	विधिविषयक कामकाज चालविण्याचे नियम **(पुस्तकांसह)**		
	२	Drafting and Pleading (Letter, Affidavit, Written Statement) (पत्र लेखन, शपथपत्र, युक्तीवादांचे प्रत्यक्ष मसुदालेखन) **(पुस्तकांशिवाय)**		
४.	**मंत्रालय व महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या कार्यालयातील सहायक कक्ष अधिकाऱ्यांकरीता**			
	अर्थसंकल्प नियम पुस्तिका व इतर. (पुस्तकांसह)		**१००**	**३ तास**
	१	महाराष्ट्र अर्थसंकल्पीय नियम पुस्तिका		
	२	मुंबई वित्तीय नियम, १९५९		
	३	महाराष्ट्र आकस्मिक खर्च नियम, १९६५		
	४	वित्तीय अधिकार नियमपुस्तिका, १९७८ (भाग एक)		
	५	अर्थसंकल्पीय अंदाज नियत वाटप प्रणाली (BEAMS)		
	६	राज्य योजना, जिल्हा योजना, महाराष्ट्र नियोजन योजना, माहिती व्यवस्थापन पध्दती (MPSIMS)		
	७	खरेदी नियम (Procurement Rules)		
	किंवा			
	विधि व न्याय विभागातील सहायक कक्ष अधिकारी (विधि) यांच्याकरीता			
	विधि विषयक बाबी (पुस्तकांसह)		**१००**	**३ तास**
	१	Code of Civil Procedure,1908 (दिवाणी प्रक्रीया संहिता,१९०८)		
	२	Code of Criminal Procedure,1973 (फौजदारी प्रक्रीया संहिता,१९७३)		
	३	(१) General Clauses Act,१८९७ (२) Interpretation of Statute		
	४	(१) Bombay High Court (Original Side) Rules,1980 (मुंबई उच्च न्यायालय (मूळ शाखा) नियम १९८० (२) Bombay High Court (Appellate Side) Rules,1960 (मुंबई उच्च न्यायालय (अपील शाखा) नियम १९६० (३) Supreme Court Rules,1966 (सर्वोच्च न्यायालय,१९६६)		

	५	(१) Indian Contract Act,1872 (भारतीय संविदा अधिनियम,१८७२) (२) Industrial Dispute Act,1947 (औद्योगिक विवाद अधिनियम, १९४७) (३) Right to Fair Compensation and Transparency in Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act,2013 (भूमिसंपादन ,पुनर्वसन व पुनर्वसाहत करताना उचित भरपाई मिळण्याचा आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम, २०१३) (४) The Provincial Small Causes Court Act,1887		

****